

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гаврилова Тетяна Василівна

УДК 658:664

**АКТИВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВИХ
ПЕРЕТВОРЕНЬ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(харчова промисловість)

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

КИЇВ – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті харчових технологій Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Федоренко Валентин Григорович,
Інститут підготовки кадрів державної служби
зайнятості України, завідувач кафедри економіки
та фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент,
Сичевський Микола Петрович,
ДП “Вільд – Україна”, генеральний директор

кандидат економічних наук, доцент,
Федулова Ірина Валентинівна,
Національний університет харчових технологій,
доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться “25” січня 2008 р. о 15-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 68, корп. В, аудиторія В-502.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розіслано “ ” грудня 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Марченко В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток економіки характеризується зміною техніки і технологій, ростом конкуренції, скороченням сфери некваліфікованої і малокваліфікованої праці, що свідчить про потребу суспільства в активних суб'єктах підприємницької діяльності, здатних постійно розвиватися та зростати. На основі цього виникає необхідність пошуку можливостей для формування напрямів прояву, розвитку і реалізації активності підприємств, оскільки основні виробничі функції в економічній системі пов'язані саме з підприємством.

Безперечно, значні можливості щодо активізації діяльності підприємств має держава, яка повинна враховувати цей мікроекономічний фактор при формуванні макроекономічної політики. Однак існуюча державна політика не стимулює структурні зміни на виробництві, а фінансові та податкові важелі не стають каталізаторами селекції ефективних видів виробництва. Тому назріла необхідність переосмислення економічної політики та управління підприємством з метою формування та впровадження комплексних заходів зі створення джерел виходу з існуючої рецесії, забезпечення відповідності матеріально-технічної бази досягненню світової науки і техніки та активізації економічного зростання в умовах оновленої стратегії діяльності підприємств.

Зважаючи на актуальність активізації діяльності підприємств в умовах ринкових перетворень, слід відзначити зростання кількості наукових досліджень в даній галузі знань. Питання активізації діяльності мають комплексний характер, а тому досліджуються з організаційного, правового, фінансового та економіко-статистичного боків. Деякі практичні і теоретичні аспекти активізації діяльності підприємств знайшли відображення в наукових працях багатьох провідних учених-економістів: І. Ансоффа, М. Армстронга, А. Богданова, О Віханського, М. Воейкова, В. Гончарова, В. Іскри, М. Кагана, М. Круглова, Г. Мінцберга, М. Мескона, С. Мочерного, Б. Прикіна, Б. Райана, Н. Тарнавської, Д. Сінка, М. Сичевського, О. Сологуб, В. Томашкевича, Ю. Шарова, Ф. Шумпетера, Р. Фатхутдинова тощо.

Зазначені розробки дозволяють глибше пізнати загальні принципи і методи активізації діяльності підприємства. Однак розмаїття теоретичних підходів до її вивчення, дискусійний характер багатьох її аспектів суттєво ускладнює процес системного використання наукового знання у практичній діяльності. Фрагментарний характер теоретичних напрацювань щодо організаційно-економічного механізму активізації діяльності підприємств у ринкових умовах не може розв'язати проблему поєднання елементів ринкової економіки і гнучких важелів державного регулювання, що визначає потребу створення на основі комплексного підходу цілісної системи активізації діяльності підприємства. Недостатньо відпрацьовані концептуальні питання та такі напрями, як податкове регулювання підприємницької активності, формування активної системи стратегічного управління та результативної системи мотиваційного забезпечення активізації діяльності підприємства.

Зазначені проблеми обумовили об'єктивний характер актуальності теми дисертації, мету і напрями даного дослідження.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в межах наукової теми Національного університету харчових технологій "Розроблення економічного механізму функціонування підприємств харчової промисловості та перероблення сільськогосподарської продукції" (номер державної реєстрації 0107U000475). Автором досліджено вплив менеджменту на

активізацію діяльності лікєро-горілочаних підприємств та сформовано активну систему стратегічного управління.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є узагальнення теоретичних засад активності матеріальної системи, а також виробничої системи (підприємства) та теоретико-методичне обґрунтування і розробка рекомендацій щодо вивчення особливостей, стану та формування методичних підходів до активізації діяльності підприємств харчової промисловості та підприємств лікєро-горілочаної галузі в ринкових умовах.

Відповідно до мети роботи визначено та вирішено такі методичні та практичні завдання:

- проведено узагальнення змісту економічної категорії “активізація діяльності” та дано науково-обґрунтоване визначення активного підприємства та активізації діяльності підприємств харчової промисловості;
- визначено теоретичні аспекти класифікації резервів реалізації активності підприємства;
- запропоновано систему активізації діяльності підприємства;
- побудовано матричну модель оцінки результатів діяльності підприємства та реалізації активності на базі існуючої методики;
- розроблено організаційно-економічний механізм активізації діяльності підприємства в ринкових умовах;
- визначено основні методичні аспекти податкового регулювання, як інструменту активізації діяльності підприємства;
- обґрунтовано та запропоновано методичні підходи до удосконалення процесу формування активної системи стратегічного управління на підприємствах харчової промисловості;
- удосконалено методичні підходи до формування результативної системи мотиваційного забезпечення активізації діяльності підприємства.

Об’єктом дослідження є система управління активністю підприємств з позиції стратегічного та мотиваційного забезпечення.

Предметом дослідження є теоретико-методичні й практичні аспекти та інструменти забезпечення процесу активізації діяльності підприємств у ринкових умовах.

Методи дослідження. При виконанні дисертаційного дослідження була використана сукупність загальноприйнятих і спеціальних методів та прийомів наукового дослідження, використання яких зумовлене поставленою метою та завданнями, а саме: дедукції та індукції, аналізу та синтезу, абстрактно-логічний, діалектичний та системного аналізу (теоретичні узагальнення і формування висновків), статистико-економічний (аналіз стану та оцінки тенденцій формування та реалізації активності харчових підприємств і лікєро-горілочаних, зокрема), експертний (при дослідженні впливу менеджменту на активізацію діяльності лікєро-горілочаних підприємств) та інші.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативні акти, якими регулюється господарська діяльність в Україні, звіти та статистичні матеріали національних і міжнародних організацій, матеріали періодичних видань, а також інформація, зібрана автором безпосередньо на підприємствах лікєро-горілочаної галузі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні і розробці нових теоретичних і практичних засад активізації діяльності підприємства. Основними

науковими результатами, які відображають особистий внесок автора у розробку досліджуваної проблеми, є такі:

вперше:

- визначено активізацію діяльності підприємства, як інтегровану систему єдності форм зовнішнього активізаційного регулювання і активізаційного саморегулювання, що дозволило визначити напрями активізації діяльності підприємства;

- запропоновано організаційно-економічний механізм функціонування процесу активізації діяльності підприємств у ринкових умовах, спрямованого на накопичення позитивних змін в активності підприємства шляхом поєднання різних форм активізації діяльності.

удосконалено:

- підхід до класифікації резервів реалізації активності на основі їх систематизації, що дозволяє визначити місце кожного з них у загальній системі і дає змогу використовувати відповідні методи і прийоми їх активізації;

- підходи щодо удосконалення системи оподаткування, як невід'ємної складової системи активізації діяльності підприємства через раціоналізацію середньої сумарної ставки прямих податків, удосконалення методики обчислення податку на прибуток та додержання принципів системності побудови і функціонування механізму оподаткування;

- підходи до удосконалення процесу формування результативної системи мотиваційного забезпечення активізації діяльності підприємства шляхом взаємоузгодження мотиваційного процесу внутрішньо-організаційного суб'єкту з механізмом розробки методу мотивації підприємством, додержання основних принципів формування системи мотивації та оцінки сили активності внутрішньо-організаційних суб'єктів підприємства;

набули подальшого розвитку:

- визначення економічного змісту понять "активна діяльність підприємства" як свідомої, ініціативної, внутрішньо-обумовленої, самостійної підприємницької діяльності суб'єкта, її націленості на задоволення мотивів, бажань, інтересів, потреб суспільства та виробництво за допомогою внутрішньо-обумовленої господарської діяльності; "активізація діяльності підприємства" як безперервного цілеспрямованого процесу спонукання підприємства до формування і реалізації активності, подолання пасивності і стереотипності, спаду і застою під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища;

- використання матричних моделей в оцінці результатів діяльності підприємства та реалізації активності й їх угруповання за такими критеріями результативності, як прибутковість, продуктивність, економічність, ресурсний потенціал;

- методичний підхід до удосконалення процесу формування активної системи стратегічного управління на підприємствах харчової промисловості шляхом визначення етапів послідовності реалізації необхідних заходів, спрямованих на забезпечення вирішення пріоритетних та перспективних завдань.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені автором в дисертаційній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації виступають методичною основою формування та удосконалення механізмів активізації діяльності підприємств і можуть бути впроваджені в господарську практику. Основна частина пропозицій автора призначена для органів державного управління а також для використання у діяльності економічних та фінансових служб харчових підприємств.

Результати досліджень знайшли відображення в діяльності ТОВ "ВДК "Княжий Град" (довідка №26-6 від 18.06.2007 р.), ТОВ КЛГЗ "Столичний Стандарт" (довідка

№38 від 14.06.2007 р.), ТОВ “Форца” (довідка № 28 від 12.06. 2007 р.), ДП “Агрофірма “Магарач” (довідка №11–11/1968 від 11.11.2007), ЗАТ “Бахчисарайський виноробний завод” (довідка №12-6 від 05.06.2007 р.), ЗАСТ “Агрофірма “Черноморець” (довідка № 15 від 07.06.2007 р.).

Теоретичні розробки та методичні матеріали використовуються при викладанні дисциплін “Маркетинг”, “Стратегічний маркетинг” у навчальному процесі кафедри маркетингу Національного університету харчових технологій.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані здобувачем самостійно. З наукових праць, які видані у співавторстві, в дисертації використано ті ідеї та положення, що є результатом особистої роботи здобувача і становлять індивідуальний внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення і висновки, зроблені автором дисертаційного дослідження, були покладені в основу доповідей на науково-практичних конференціях: “Проблеми та перспективи створення і впровадження нових ресурсо- та енергоощадних технологій, обладнання у галузях харчової і переробної промисловості” (м.Київ, 1999 р.); “Сучасні методи створення нових технологій та обладнання в харчовій промисловості” (м.Київ, 2002 р.); “Розроблення та виробництво продуктів функціонального харчування, інноваційні технології та конструювання обладнання для перероблення сільгоспсировини, культура харчування населення України” (м.Київ, 2003 р.); “Управління економікою в ринкових умовах в контексті стратегічних напрямів розвитку України до 2011 року” (м. Київ, 2003 р.); “Інноваційно-інвестиційні моделі трансформації перехідних суспільств” (м. Київ, 2003 р.); “Інноваційно-інвестиційні моделі трансформації перехідних суспільств” (м. Біла Церква, 2003 р.); “Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки та зайнятості населення в Україні” (м. Київ, 2004 р.); “Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку” (м. Київ, 2007 р.);

Публікації. Основні положення роботи висвітлені у 20 друкованих працях загальним обсягом 5,11 друк. арк, із яких 9 (7 одноосібних та 2 у співавторстві) – у наукових фахових виданнях обсягом 3,12 друк. арк., 8 – збірниках тез та матеріалах науково-практичних конференцій, 3 у співавторстві – в інших виданнях.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний обсяг роботи – 189 сторінки, 41 таблиця, 52 рисунка. Список використаних джерел (183 найменування) – 14 сторінок, 11 додатків – на 17 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми наукового дослідження, сформульовано мету і задачі, об’єкт і предмет дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі “**Теоретико-методичні основи активізації діяльності підприємства**” досліджено комплекс взаємопов’язаних проблем, які мають ключове значення для розкриття теми дисертаційної роботи. Огляд літературних джерел за темою дисертації та їх аналіз дали можливість з’ясувати, що при визначенні категорії “активізація діяльності підприємства” значна кількість питань, що розглядалися науковцями, не втратили своєї значимості. Автором досліджені і узагальнені різноманітні теоретико-методичні погляди щодо активності і запропоновано з позицій

системного підходу авторське бачення сутності активності матеріальної системи, активізації діяльності підприємства, систематизована класифікація резервів реалізації активності, визначено основні форми активізації діяльності підприємства, побудовано матричну модель оцінки результатів діяльності підприємства та реалізації активності, запропоновано організаційно-економічний механізм активізації діяльності підприємства.

За результатами аналізу теоретичних положень, викладених вітчизняними та закордонними вченими, дано авторське визначення активності. Активність – це властивість матеріальної системи, що характеризує першопричину генерування і здійснення процесів цілеспрямованого саморуху з метою зміни, розвитку та вдосконалення системи-продуцента і зовнішнього середовища. В дослідженні зазначено, що оскільки в природі не існує абсолютно саморухомих систем і оскільки кожна матеріальна система активна в якому-небудь одному відношенні і пасивна в іншому, то надання системі статусу активності означає, що в її діяльності переважає внутрішня детермінованість над зовнішньою. Встановлено, що в суспільно-економічному житті процес саморуху і відповідно активність мають такі форми: функціонування, зростання, саморозвиток, деградація, катастрофування.

На систему, форму і рівень її активності впливають не тільки внутрішні чинники системи, але опосередковано і зовнішнє середовище. Відповідно до завдань дисертаційного дослідження, в роботі розглядався тільки вплив, який сприяє збільшенню рівня й еволюції форми активності матеріальної системи, який автор визначив як активізацію діяльності матеріальної системи.

Для того, щоб дати науково обґрунтоване визначення активного підприємства, яке відповідатиме загальним методологічним основам активної матеріальної системи та її специфіці в економічному середовищі, було з'ясовано, що потрібно розуміти під первинною саморушною системою стосовно до економічної системи.

Доведено, що вихідним імпульсом продукування активності в економічній системі є суспільство, але її реалізація здійснюється у вигляді діяльності кожного окремого підприємства, яке, з одного боку, є безпосередньою складовою частиною економічної системи, а з іншого – само виступає як цілісна система. Тому, у ринковій економіці функціонують лише ті підприємства, які пристосувалися до вимог ринку, організували виробництво конкурентоспроможної продукції, уміло здійснюють мотивацію висококваліфікованої праці персоналу. Усе це лежить в основі підприємницької діяльності, що є особливим видом господарської діяльності підприємства. Для підприємницької діяльності характерні такі форми активності як: розвиток, зростання, спад та регресія, для господарської базове функціонування, на яке можуть або накладатися, або ні такі форми активності, як зріст, спад, саморозвиток, деградація і саморуйнування.

Отже, активна діяльність підприємства виражається у свідомій, ініціативній, внутрішньо-обумовленій, самостійній підприємницькій діяльності суб'єкта, її націленості на задоволення мотивів, бажань, інтересів, потреб суспільства та виробництво за допомогою внутрішньо-обумовленої господарської діяльності.

На кожному проміжку часу багато можливостей у процесі реалізації активності підприємства залишаються абстрактними, а частина реальних можливостей не перетворюється на дійсність, тобто підприємство на цьому проміжку часу було пасивним. Найважливіша функція активності – служити джерелом підтримки і розвитку діяльності. Тому в інтересах досягнення цілей підприємству потрібно, щоб: а) діяльність супроводжувалася одержанням суспільно корисних продуктів; б) зміна розміру

потенціалу мала ситуаційний характер; в) менше була частка ресурсів, яка пішла на одержання нецільових результатів. Весь комплекс невикористаних можливостей реалізації активності підприємства доцільно позначати терміном "резерви". Змістова характеристика резервів як невичерпаних можливостей реалізації активності підприємства сама по собі лише в загальному плані показує розбіжність між дійсною й оптимальною реалізацією активності. Конкретні ж форми вираження резервів – це і є, на думку автора, ті доступні обліку та виміру хиби в процесі реалізації активності підприємства, усунення яких сприяє активізації діяльності підприємства.

Активізацію діяльності підприємства автор визначив як безперервний цілеспрямований процес спонукання підприємства до формування і реалізації активності, подолання пасивності і стереотипності, спаду і застою під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища.

Дослідження показали, що активність підприємства залежить від різноманітності взаємопов'язаних факторів. Одні з них позитивно впливають на перебіг активізаційних процесів, забезпечуючи активність системи, а інші, навпаки, можуть уповільнювати розвиток в системі або взагалі спричинити кризову ситуацію в ній. Різноманітність форм активізації діяльності підприємства пов'язана із тим, що активність є системною властивістю і тому можливо виділити такі основні форми активізації діяльності підприємства: зовнішня активізація на основі саморегуляції окремими позасистемними активізаційними силами, зовнішня активізація з позасистемним цілеспрямованим активізуючим центром, активізаційне саморегулювання з внутрішньо-системним цілеспрямованим активізаційним центром, активізаційна саморегуляція на основі взаємодії між окремими компонентами внутрішньо-системних активізаційних сил.

Доведено, що формалізувати взаємозв'язок категорій, які задіяні у формуванні реалізації активності підприємства доцільно за допомогою методу побудови "поля відносин". Модель повносистемного аналізу реалізується через матричні моделі, на основі яких в роботі було побудовано матричну модель оцінки результатів діяльності підприємства та реалізації активності, що дозволило узагальнити інформацію про основні результати діяльності підприємства. Для того щоб оцінити, в якій мірі результат діяльності зумовлено рівнем активності підприємства, запропоновано угруповання результатів діяльності підприємства за такими критеріями результативності, як прибутковість, продуктивність, економічність, ресурсний потенціал.

На основі дослідження теоретико-методичної сутності категорії активізації було запропоновано організаційно-економічний механізм активізації діяльності підприємства (рис.1).

У другому розділі **“Аналітичні передумови та реалізація активності підприємств харчової промисловості України”** – на основі аналізу сучасних тенденцій напрямів прояву, розвитку і реалізації активності підприємств харчової промисловості та визначення проблем підприємств лікєро-горілчаної галузі довели необхідність активізації діяльності підприємств.

Проведення аналізу сучасних тенденцій напрямів прояву, розвитку і реалізації активності харчових підприємств і лікєро-горілчаних, зокрема, є відправним етапом на шляху активізації їх діяльності.

В роботі виділені основні істотні специфічні галузеві особливості у формуванні, прояві і реалізації активності підприємств харчової промисловості. Аргументовано, що активізацію діяльності підприємств харчової промисловості з виробництва однорідної за економічним призначенням продукції, слід розглядати, як постійно

діючий цілеспрямований процес кількісних і якісних перетворень у виробництві і доведенні до споживача продуктів харчування, спрямованих на збільшення виробництва і споживання продовольчих товарів високої якості.

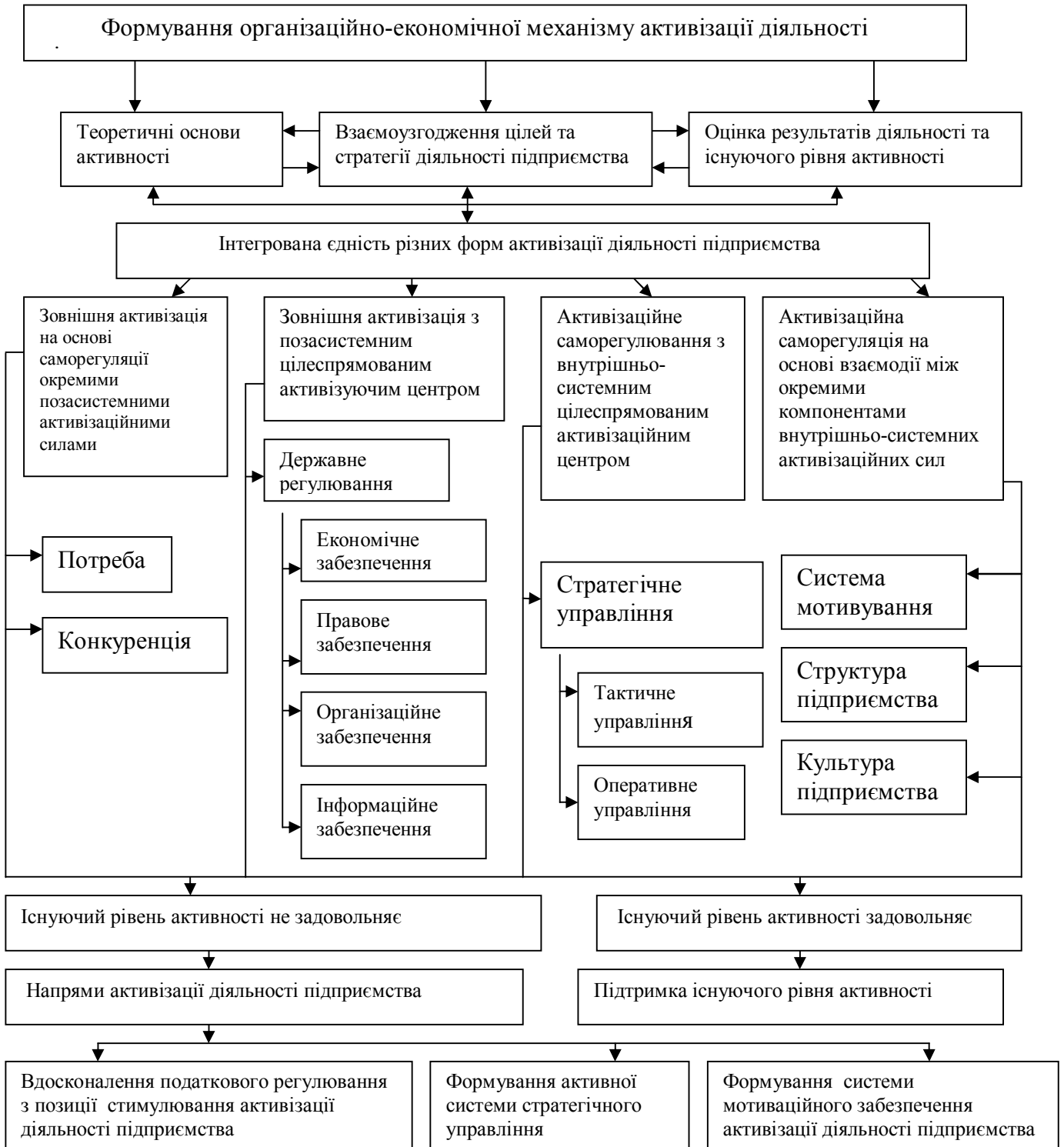

Рис.1. Організаційно-економічний механізм активізації діяльності підприємства

Встановлено, що українські підприємства харчової промисловості ще не можна вважати повністю трансформованими до світового рівня, оскільки ринок продовольчих товарів України не відповідає вимогам до його формування, організації і розвитку, що зумовлено дією низки факторів. Насамперед це високий рівень нестабільності

зовнішнього середовища, відсутність державного регулювання ринку, значна частка тіньової економіки, недосконалість сучасної податкової системи, незадовільний організаційно-технічний рівень виробництва, дефіцит вільних фінансових ресурсів, низький рівень відповідності якості продукції вимогам споживачів, дефіцит платоспроможного попиту на внутрішньому ринку.

Зображена на рис.2 динаміка індексів фізичного обсягу продукції дозволила зробити висновок про те, що за період 1990-2006 рр. підприємства промисловості і харчові, зокрема, як мінімум три рази демонстрували періоди зниження своєї активності:

- перший цикл (1989–1996 рр.) – є періодом деградування і катастрофування;
- другому циклу (1996–2001 рр.) притаманні усі форми активності (зростання, розвиток, функціонування та спад);
- третій цикл (2002–2006 рр.) є циклічним повторенням другого циклу.

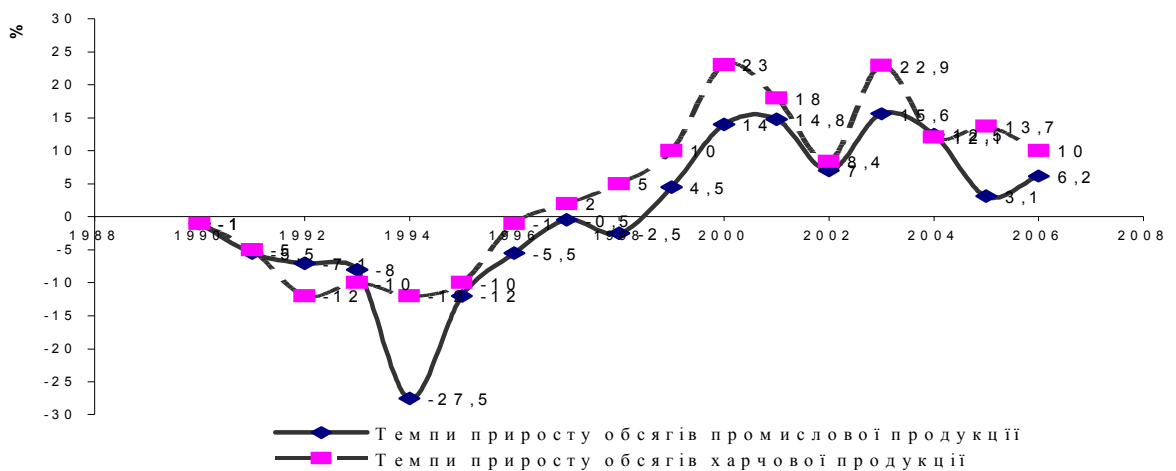

Рис. 2. Індеси промислової та харчової продукції в Україні (у % до попереднього року)

Встановлено, що високі темпи економічного зростання протягом 2000-2006 рр., викликані виходом окремих підприємств харчової промисловості і економіки в цілому на рівень ефективної експлуатації виробничого потенціалу. Для підтримання подальших високих темпів економічного зростання потрібно спрямувати значні зусилля на активізацію діяльності підприємств, тому що інерційна активність розслаблює, демобілізує схильність до впровадження структурних реформ. У вітчизняній економіці це виявляється у загальмованому стані податкової, адміністративної та пенсійної реформ, у бюрократизації, і у повільному поліпшенні інвестиційного клімату.

Оскільки жодна країна не здатна досягти максимального рівня активності в абсолютно усіх галузях промисловості у цілому та підгалузях харчової – зокрема, то необхідно зосередити увагу на тих підприємствах, які мають найбільший потенціал розвитку активності.

Як об'єкт подальшого аналізу стану активності діяльності були обрані підприємства лікєро-горілчаної галузі. Так як саме по цих підприємствах спостерігається зростання обсягів виробництва та експорту продукції, розширення асортиментного ряду та покращення його якісних характеристик, посилення інтенсивності конкуренції, масова поява нових виробників, розвиток нових форм комунікацій при жорсткості боротьби в дистрибуторських мережах. У рамках

вітчизняної економіки не багато підприємств можуть характеризуватися настільки високим рівнем рентабельності, такими швидкими темпами посилення інтенсивності конкуренції з одночасно таким сильним впливом держави.

Аналіз статистичних даних діяльності лікєро-горілочаних підприємств дозволив виділити основні чинники, які найбільше вплинули на негативну динаміку 1997–2003 рр., а саме: втрата російського ринку збуту; недосконалість роботи контрольних органів; зниження купівельної спроможності населення; погіршення фінансово-господарського стану підприємств галузі. Але основною причиною негативної тенденції є недосконалість нормативно-правової бази щодо ринків лікєро-горілочаної продукції, зокрема акцизного оподаткування. У 2003 році в порівнянні з 2002 відзначене зростання обсягів виробництва є результатом збереження на колишньому рівні цін на продукцію, переорієнтації інвестиційної політики з зовнішніх джерел фінансування на внутрішні інвестиційні ресурси, використання інструментів маркетингу в процесах реалізації готової продукції на ринку, тощо. У 2004 – 2006 роках зростання обсягів виробництва було викликане іншими факторами: зростання експорту до країн ближнього зарубіжжя, розширення середніх цінових сегментів.

Встановлено, що технічний і технологічний потенціали лікєро-горілочаних підприємств дозволяють активізувати їх діяльність в першу чергу, за рахунок збільшення обсягів експорту. Підставами для вищевикладеного є те що, обсяги експорту продукції в 2005 році збільшилися в 2,9 рази. Проте політика державного регулювання у цій сфері свідчить про недостатню ефективність, яка виявляється в існуванні значного тіньового сектора ринку.

Здійснений аналіз дозволив зробити висновок про те, що лікєро-горілочані підприємства мають значні резерви на макрорівні, які доцільно мобілізувати за рахунок підвищення ефективності державного регулювання в цій сфері господарської діяльності, сильної протекціоністської політики держави по захисту вітчизняних виробників.

Ситуація, що склалася на більшості підприємств лікєро-горілочаної галузі у сфері управління не відповідає вимогам сьогодення. Тому в даній роботі автору було необхідно визначити основні причини існуючого становища, але пошук причин такого становища був ускладнений тим, що подібні проблеми неможливо було виявити тільки на основі наявної управлінської, статистичної та бухгалтерської документації. Тому автором, було проведено дослідження низки підприємств алкогольної промисловості з різними формами господарювання методом вибіркової вибірки.

Попередній аналіз ряду документів і висловлень вчених-теоретиків про процедуру розробки стратегічно важливих рішень, про основні мотиви і критерії вибору альтернатив, про рівень планування і ступінь відповідності прийнятих рішень поставленим цілям та потенціалу підприємства дозволили автору зробити наступне припущення, помилки, яких припускається керівництво при генеруванні активності і, зокрема при прийнятті управлінських рішень, а також незадовільний рівень їх реалізації пояснюються наступними причинами: недостатнім рівнем розвитку управлінської культури, недооцінкою ролі стратегічного управління і планування, неповною і недостовірною інформацією, на базі якої приймаються рішення та недостатньою мотивацією співробітників.

Для аналізу результатів діяльності та реалізації активності була апробована розроблена автором матрична модель, використання якої підвищило точність отриманих аналітичних даних.

Спираючись на проведене в дисертаційній роботі дослідження, автор констатував, що зроблене ним припущення було вірним і що активізація діяльності підприємств у

лікєро-горілчаній галузі залежить не тільки від рішень, які приймаються на рівні держави, але і від зусиль самих підприємств галузі, що зумовило необхідність розроблення нових підходів до активізації діяльності підприємств лікєро-горілчаній галузі.

У третьому розділі **“Методичні підходи до активізації підприємств в умовах нестабільного ринку”** визначено основні методичні аспекти податкового регулювання, обґрунтовано та запропоновано методичні підходи до удосконалення процесу формування активної системи стратегічного управління, удосконалено методичні підходи до формування результативної системи мотиваційного забезпечення активізації діяльності підприємства.

В результаті дослідження встановлено, що в створенні умов для підприємницької активності одна із ключових ролей належить податковому регулюванню. Податкова складова проблем активізації діяльності підприємства, будучи для генерації активності регулюючим фактором впливу зовнішнього середовища, накладає певні обмеження, і найчастіше визначає доцільність вибору тієї або іншої бізнес-схеми. Приймаючи рішення про види і способи діяльності, будь-який підприємець не тільки аналізує організаційні особливості її реалізації, можливі ризики і порівняльну прибутковість, але й оцінює податкові зобов'язання, з якими пов'язані ці рішення. Саме чинна система оподаткування багато в чому визначає господарські втрати на всіх стадіях – від реєстрації підприємства до одержання підприємцем прибутку. Найбільш проблемними стосовно до активної діяльності підприємств у сьгоднішніх умовах є такі передбачені законом загальнодержавні податки і збори, як податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, акцизний збір, мито, податок на доходи фізичних осіб.

До найбільш характерних об'єктивно-суб'єктивних рис недосконалості діючої податкової системи можна віднести: низьку можливість акумулювання законодавчо встановленого обсягу податкових доходів, внаслідок високого рівня збиткових підприємств; викривлення умов конкурентної боротьби внаслідок нерівномірного розподілу податкового тягаря; неоднорідність нормативно-правової бази оподаткування; обтяженість великою кількістю податків і зборів; наявність у податковому законодавстві низки норм неоднозначного тлумачення; наукових основ оподаткування; незадовільна передбачуваність дії законодавства; непослідовність та нестабільність в реалізації обраного курсу; неузгодженість питань оподаткування між різними гілками виконавчої і законодавчої влади.

В роботі доведено, що якщо раціоналізувати ставки прямих податків, удосконалити методику обчислення податку на прибуток, а також якщо кожен законодавчий акт, що регулює сферу застосування, порядок нарахування і сплати одного із загальнодержавних податків або зборів, стане органічною частиною системи оподаткування, буде досягнуто податкове стимулювання фінансової стійкості підприємств. Зауважимо, що системність буде досягнута за умов: використання єдиної термінології; зменшення кількості податків, які призводять до ускладнення, непрозорості системи оподаткування; розробки Закону України “Про порядок набрання чинності законодавчих і нормативних актів, які регламентують підприємницьку діяльність, і внесення змін до них”. Практична реалізація принципу системності побудови і функціонування механізму оподаткування безперечно слугуватиме важливим чинником підвищення активізації діяльності підприємств.

Встановлено, що єдина стратегія підприємства повинна поєднувати корпоративну, ділову, активізаційну та оперативну стратегії з тим, щоб за допомогою їх синергічної взаємодії досягнути кінцевих цілей підприємства.

У дисертаційній роботі обґрунтовано і запропоновано схему формування активного стратегічного управління на підприємстві. В якості стрижня здійснення технології формування активної системи стратегічного управління встановлено таку послідовність: “стратегічна система цілей → активізуюча система цілей → система проблем → активізуючі стратегічні альтернативи → система активізаційних рішень → оцінка та контроль”.

Для оцінки наявності потенційних можливостей підприємства та доцільності їхньої активізації було запропоновано алгоритм експертного методу:

Крок 1. Визначення факторів середовища;

Крок 2. Оцінка сили прояву кожного фактора;

Крок 3. Оцінка ефективності стратегії підприємства до зовнішнього середовища;

За критерій ефективності стратегії підприємства запропоновано взяти кількісну міру $M(A)$ ступеня її адаптованості до розвитку зовнішнього середовища, яка розраховується за формулою:

$$M(A) = \sum I(C_n) * H(A, C_n) / \sum I(C_n) * |H(A, C_n)| \quad (1)$$

де $I(C_n)$ - сила прояву n -го фактору,

$H(A, C_n)$ - чутливість стратегії підприємства до n -го фактора.

Величина M може приймати значення від -1 до 1 . При значенні 1 всі зовнішні фактори є сприятливими, при значенні -1 дія зовнішніх факторів була негативною, тобто підприємство не знайшло шляхів протидії негативному впливу зовнішніх факторів і зазнало певних втрат. Якщо сприятливі фактори за сукупністю мають більш високу силу проявлення і стратегія до них більш чутлива, то величина M набуває позитивного значення, а в протилежному випадку – негативного. Якщо дія негативних і позитивних факторів повністю збалансована, то показник M прийме значення, яке дорівнюватиме 0 .

Крок 4. Інтегральна оцінка стратегії підприємства.

Інтегральна оцінка існуючої стратегії на підприємстві здійснюються на основі середньоарифметичних значень комплексної оцінки результатів діяльності та ступеня адаптованості стратегії до розвитку зовнішнього середовища.

Активність підприємства і генерується, і реалізується в першу чергу безпосередньо внутрішньо-організаційними суб'єктами, які знаходяться на різних рівнях ієрархічної структури підприємства. Розширення області генерування активності, створення нових генераторів активності і підсилення існуючого рівня продукування діючих генераторів активності в першу чергу втілюється в більш високих результатах діяльності підприємства. Люди є найбільш цінним ресурсом, оскільки саме вони можуть постійно удосконалюватися. Відповідно, вміло активізуючи людей, можна постійно активізувати діяльність підприємства. Тому велике значення має мотивація внутрішньо-організаційних суб'єктів.

Мотиваційний механізм (комплекс економічних важелів, засобів нормативного, соціального та морально-психологічного характеру, які формують мотиви до генерування активності або підсилюють їх) повинен враховувати безліч факторів, а саме існуючу структуру управління персоналом організації, фактори, впливаючи на організацію, а також традиції підприємства. В роботі розкриті основні принципи формування системи мотивації на підприємстві.

Для формування результативної системи мотиваційного забезпечення активізації діяльності підприємства, запропоновано, в залежності від здібностей генерування активності, всі внутрішньо-організаційні суб'єкти поділяти на чотири групи: самоактивні суб'єкти; суб'єкти, що легко активізуються; суб'єкти, активність яких ґрунтується на спонукаючих активізуючих впливах; неактивні суб'єкти.

Важливою складовою реалізації функції мотивації є проведення мотиваційного моніторингу за допомогою якого вирішуються задачі оцінки відповідності: системи стимулювання - стратегії підприємства в цій сфері і цілям підприємства; витрат на мотивацію – отриманому підприємством ефекту. Шляхом моніторингу може бути дана оцінка сили активності внутрішньо-організаційних суб'єктів, виявлені активні потреби працівників і області демотивації, які вимагають регулювання.

Для визначення сили активності внутрішньо-організаційного суб'єкту пропонується наступна математична модель:

$$CA_i = \sum V_i * P_i \quad (2)$$

де CA_i – сила активності i -го внутрішньо-організаційного суб'єкту,

V_i – валентність i -го мотиваційного фактору,

P_i – ступінь наявності i -го мотиваційного фактору.

Тоді сила активності в групі визначається за формулою:

$$CA = \sum CA_i \quad (3)$$

де CA - сила активності групи внутрішньо-організаційних суб'єктів.

Отримані результати дали можливість розробити рекомендації щодо стратегії, структури і процедури мотивації та довели, що в мотивації працівників необхідний індивідуальний підхід.

Оскільки різні стимулюючі заходи по-різному впливають один на одного, знижуючи або підвищуючи наслідки впливу на працівників, то умовою результативної роботи з кадрами, крім ефективної реалізації впливу, є також і їхнє узгодження між собою.

Розробка та впровадження механізму мотивування не може бути успішною без вдосконалення всієї системи управління підприємством. Це підтверджує той факт, що заходи, спрямовані на активізацію діяльності підприємства, повинні носити комплексний характер, а взаємодія в середині організації повинна здійснюватися на базі системи управлінського обліку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання щодо активізації діяльності підприємств харчової промисловості в ринкових умовах. Результати дисертаційного дослідження дозволили сформулювати наступні основні положення, висновки та відповідні практичні та методичні рекомендації.

1. Конкретизовано сутність понять “активність”, “активізація”. Активність визначається як властивість матеріальної системи, що характеризує першопричину генерування і здійснення процесів цілеспрямованого саморуху з метою зміни, розвитку та вдосконалення системи-продуцента і зовнішнього середовища. Дане визначення дозволило стверджувати, що активність є не застиглою властивістю чи характеристикою і може варіювати з плином часу та змінюватися в залежності від етапу розвитку системи. Регулюючий вплив, який сприяє збільшенню рівня й еволюції форми активності системи визначено як активізація діяльності системи. Встановлено, що активізація діяльності підприємства є конкретним видом активізації діяльності системи взагалі. Тому активізацію діяльності підприємства слід розглядати, як безперервний цілеспрямований процес спонукання підприємства до формування і реалізації активності, подолання пасивності і стереотипності, спаду і застою під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища.

Активізацію діяльності підприємств харчової промисловості слід розглядати, як постійно діючий цілеспрямований процес кількісних і якісних перетворень у виробництві і доведенні до споживачів продуктів харчування, спрямований на збільшення виробництва і споживання продовольчих товарів високої якості.

2. На основі узагальнення існуючих підходів до класифікації резервів активізації діяльності підприємства запропонована систематизована класифікація резервів реалізації активності підприємства. Ієрархічна класифікаційна модель резервів реалізації активності підприємства за рівнем, джерелами, причинами, змістом відображення, методом мобілізації, за формою прояву і місцем утворення дає наукові підстави для вжиття певних економічних, правових та організаційних заходів щодо створення умов активного розвитку підприємства.

3. Розглядаючи підприємство як підсистему системи відтворення матеріальних і духовних благ, проаналізовано його вплив на розвиток економіки країни. Це стало підставою для формування організаційно-економічного механізму активізації діяльності підприємства, який складається з трьох блоків, які своєю єдністю сприяють накопиченню позитивних змін в рівні активності діяльності підприємства.

4. У ході дослідження виділені чотири форми системи активізації діяльності підприємства: зовнішня активізація на основі саморегуляції окремими позасистемними активізаційними силами; зовнішня активізація з позасистемним цілеспрямованим активізуючим центром; активізаційне саморегулювання з внутрішньо-системним цілеспрямованим активізаційним центром; активізаційна саморегуляція на основі взаємодії між окремими компонентами внутрішньо-системних активізаційних сил. Система активізації діяльності підприємства поєднує в собі всю сукупність активізаційних форм і їх впливів, але при цьому існують істотні відмінності їх ролі і функціонального призначення. Деякі з них відіграють визначну роль в формуванні поведінки підприємства, інші можуть доповнювати або коректувати її.

5. Доведено, що виявленню механізмів і напрямів активізації діяльності підприємства в ринкових умовах має передувати достовірна і об'єктивна діагностика промисловості та її господарських суб'єктів. Для цього розроблено і формалізовано матричну модель, яка є ефективним інструментом, що дає змогу вирішити ряд задач, які стоять перед підприємством в ринкових умовах. Використання статистичного аналізу для оцінки результатів діяльності підприємства та реалізації активності дозволяє виявити пріоритетні напрямки мобілізації резервів розвитку і врахувати їх при плануванні економіко-організаційних заходів щодо активізації діяльності підприємства.

6. Сьогодні українські підприємства харчової промисловості ще не можна вважати повністю трансформованими до світового рівня, оскільки ринок продовольчих товарів України не відповідає вимогам до його формування, організації і розвитку, що зумовлено дією низки факторів. Виявлено пріоритетні механізми активізації діяльності підприємств харчової промисловості і зокрема, підприємств лікєро-горілчаної галузі, а також встановлено, що темпи процесу активізації залежать, насамперед, від змін з боку влади, які полягають у лібералізації фінансово-господарського і законодавчого поля діяльності підприємств харчової промисловості на макрорівні, та власне від самих підприємств, яким потрібно активніше брати участь у розробці та впровадженні ефективних інвестиційно-інноваційних проєктів, організаційно-управлінських заходів.

7. В сучасних умовах, насторожує практична відсутність зваженої податкової політики держави, спрямованої на активне стимулювання розвитку діяльності підприємства. Функціонування нової моделі управління податковою політикою потребує чіткої і добре обґрунтованої системи регулювання. Одним із шляхів в

зазначеному напрямі є раціоналізація середньої сумарної ставки прямих і непрямих податків та додержання принципів системності побудови і функціонування механізмів оподаткування.

8. Для активізації діяльності підприємства є доцільним формування системи активного стратегічного управління. Для того щоб успішно існувати і діяти в ринкових умовах, потрібно не тільки оборонятися, а й наступати, пристосовуватися до ситуації. А для цього недостатньо підприємницької сили капіталу, необхідна активна система управління стратегічного спрямування. Правильний вибір активізації напрямку стратегічного розвитку підприємства дозволяє запобігти виникненню загроз, і, навпаки, будь-який стратегічно активізацій прорахунок, неправильний вибір напрямку активності призводять до втрат.

9. Для забезпечення менеджменту інструментами управління активністю підприємств розроблено алгоритм оцінювання сили активності внутрішньо-організаційних суб'єктів підприємства, що дозволяє визначити ступінь наближеності фактичної активності внутрішньо-організаційних суб'єктів підприємства до максимально можливого з метою визначення напрямів формування результативної системи мотиваційного забезпечення.

У наукових фахових виданнях:

1. Гаврилова Т.В. Дослідження та аналіз особливостей процесу управління на підприємствах-виробниках алкогольної продукції // Економіст. – 2002. – № 8. – С. 65–67 (0,28 д.а.)

2. Гаврилова Т.В., Федоренко В.Г. Стратегічне управління підприємствами в умовах приватизації // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2002. – № 10. – С. 56–58 (0,24 д.а.) – (особистий внесок – 0,19 д.а.: узагальнено та систематизовано напрями стратегічного управління вітчизняних підприємств, проаналізовано стан лікеро-горілчаної галузі)

3. Гаврилова Т.В., Федоренко В.Г. Економічне становище підприємств та інвестиційні процеси // Економіка України. – 2003. – № 5. – С. 28–33 (0,36 д.а.) – (особистий внесок – 0,30 д.а.: проаналізовано стан активності промисловості, здійснено оцінку та аналіз фінансового стану підприємства)

4. Гаврилова Т.В. Основні напрямки активізації резервів функціонуючого підприємства // Економіка та держава. – 2004. – № 8. – С. 18–24 (0,52)

5. Гаврилова Т.В. Управлінські аспекти активізації діяльності підприємств у стратегічному напрямі їхнього розвитку // Наукові праці НУХТ. – 2005. – № 17. – С. 154–157 (0,36 д.а.)

6. Гаврилова Т.В. Категорія “активність” як методологічна основа для вивчення проблем активізації діяльності // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – Вип. 224. – Т. 1. – С. 263–270 (0,32 д.а.)

7. Гаврилова Т.В. Активність підприємств харчової промисловості в економічній системі України // Наукові праці НУХТ. – 2007. – № 22. – С. 93–97 (0,35 д.а.)

8. Гаврилова Т.В. Оцінка результатів діяльності підприємства і реалізації активності // Економіка та держава. – 2007. – № 8. – С. 35–38 (0,36 д.а.)

9. Гаврилова Т.В. Податкове регулювання як механізм зовнішньої активізації діяльності підприємства та податкове планування як механізм внутрішньої активізації діяльності підприємства // Економіка та держава. – 2007. – № 9. – С. 31–33 (0,44 д.а.)

10. Гаврилова Т.В., Федоренко В.Г., Якушев Е.Ф. Беззбитковість на прикладі підприємств харчової промисловості // *АгроСвіт*. – 2002. – № 23. – С. 26–30 (0,3 д.а.) – (особистий внесок – 0,25 д.а.: здійснено оцінку та аналіз фінансово-господарської діяльності методом планування “витрати–обсяг продукції–прибуток”)

11. Гаврилова Т.В., Федоренко В.Г., Денисенко М.П., Кабанов В.Г., Якушев Е.Ф., Уткін О.Ф. Діяльність підприємств будіндустрії в умовах приватизації // *Будівельне виробництво*. – 2002. – № 43. – С. 69–74 (0,36 д.а.) – (особистий внесок – 0,25 д.а.: запропонована концептуальна схема функціонування підприємства на ринку)

12. Гаврилова Т.В., Федоренко В.Г. Підвищення ефективності фінансового впливу на розвиток промисловості України (на прикладі харчової промисловості) // *Наукові праці МАУП*. – 2003. – № 10. – С. 114–116 (0,19 д.а.) – (особистий внесок – 0,15 д.а.: здійснено аналіз стану харчової промисловості)

Тези доповідей та матеріали конференцій

13. Гаврилова Т.В., Пантелєєва О.В. Методичні підходи до аналізу конкурентоспроможності // Програма і матеріали міжнародної науково-технічної конференції “Проблеми та перспективи створення і впровадження нових ресурсо- та енергоощадних технологій, обладнання у галузях харчової і переробної промисловості” – К.: УДУХТ, 1999. – Ч.1. – С. 44 (0,08 д.а.) – (особистий внесок – 0,06 д.а.: дано визначення конкуренції, конкурентоспроможності, узагальнені методики оцінки конкурентоспроможності)

14. Гаврилова Т.В. Місце вино-горілчаної галузі в історичному розвитку харчової промисловості // Програма і матеріали Міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів і студентів “Сучасні методи створення нових технологій та обладнання в харчовій промисловості” (23–25 квітня 2002 р.). – К.: УДУХТ, 2002. – Ч.1. – С. 44 (0,02 д.а.)

15. Гаврилова Т.В. Основні напрямки активізації діяльності функціонуючого підприємства // Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції “Розроблення та виробництво продуктів функціонального харчування, інноваційні технології та конструювання обладнання для перероблення сільгоспсировини, культура харчування населення України” (21–23 жовтня 2003 р.). – К.: НУХТ, 2004. – С.113 (0,08 д.а.)

16. Гаврилова Т.В. Теоретичні підходи до визначення функціонуючого підприємства, як важливого елемента ринкових перетворень // Збірник тез науково-практичної конференції “Управління економікою в ринкових умовах в контексті стратегічних напрямів розвитку України до 2011 року” – К., 2003. – С. 66–68 (0,14 д.а.)

17. Гаврилова Т.В. Забезпечення фінансової стійкості підприємств харчової промисловості України в ринкових умовах // Матеріали міжнародної науково практичної конференції “Інноваційно-інвестиційні моделі трансформації перехідних суспільств” (19 червня 2003 р.) – Біла Церква: Ешке О.М., 2003. – С. 197–201 (0,18 д.а.)

18. Гаврилова Т.В. Фінансова стійкість підприємств харчової промисловості України в ринкових умовах // Третя міжнародно-практична конференція “Інноваційно-інвестиційні моделі трансформації перехідних суспільств” (19 червня 2003 р.): Тези доповідей. – К.: ППК ДСЗУ, 2003. – С. 258–264 (0,24 д.а.)

19. Гаврилова Т.В. Теоретичні підходи до визначення стійкості функціонуючого підприємства (на прикладі підприємства харчової промисловості) // Інноваційно-

інвестиційний розвиток економіки та зайнятості населення в Україні. – К.: ІПК ДСЗУ, 2004. – С. 123–130 (0,30 д.а.)

20. Гаврилова Т.В. Самостійність як основна умова активної діяльності підприємства // III Міжнародна науково-практична конференція “Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку” 15–16 березня 2007 р. – К.: НУХТ, 2007. – С. 24–25 (0,07 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Гаврилова Т.В. Активізації діяльності підприємства в умовах ринкових перетворень. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (харчова промисловість). – Національний університет харчових технологій. Київ, 2007.

Дисертацію присвячено розробці теоретичних, методичних, організаційних і практичних засад активізації діяльності підприємства в умовах ринкових перетворень.

Представлена робота дозволяє дослідити сутність активності підприємства, активізації діяльності підприємства, резервів реалізації активності та розробити заходи щодо активізації діяльності підприємства в ринкових умовах. Удосконалено класифікацію резервів реалізації активності. Досліджено основні форми активізації діяльності підприємства в ринкових умовах. Запропоновано блок-схему організаційно-економічного механізму активізації діяльності підприємства, яка поєднує в собі теоретичні, методичні та практичні аспекти процесу активізації діяльності підприємств у ринкових умовах, які своєю єдністю і взаємозв'язком сприяють накопиченню позитивних змін в активності підприємства. Обґрунтовано необхідність активізації діяльності підприємств харчової промисловості. На основі дослідження сучасних методів аналізу розроблено аналітичну матричну модель для аналізу результатів діяльності підприємства та реалізації активності й їх угруповання за такими критеріями результативності, як прибутковість, продуктивність, економічність, ресурсний потенціал. Запропоновано напрями активізації діяльності підприємства в умовах ринкових перетворень.

Ключові слова: активність, активізація діяльності підприємства, резерви, управління, стратегія, мотивація.

АННОТАЦИЯ

Гаврилова Т.В. Активизация деятельности предприятия в условиях рыночных преобразований. – Рукопис.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (пищевая промышленность). – Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2007.

Диссертация посвящена актуальным вопросам теоретического обобщения и разработке практических рекомендаций по усовершенствованию процесса активизации деятельности предприятия в рыночных условиях. На основе исследования теоретико-методической сущности активности как экономической категории и объекта управления даны авторские определения понятий «активность» и «активизация деятельности предприятия», доказана необходимость усовершенствования процесса активизации на предприятиях пищевой промышленности, выяснено, что представляют собой

хозяйственная и предпринимательская деятельности как формы самодвижения и активности в экономической системе.

Определено, что процесс самодвижения и соответственно активность имеют такие формы: функционирование, рост, развитие, деградация, катастрофирование.

Формирование системы активизации деятельности предприятия обеспечивается единством форм внешнего и внутреннего регулирования. Установлено, что все формы активизации деятельности предприятия находятся во взаимосвязи и взаимозависимости.

В результате обобщения существующих подходов к классификации резервов предложена классификация резервов реализации активности.

Разработана аналитическая матричная модель для анализа результатов деятельности предприятия и реализации активности, преимуществами которой являются возможность охватить в анализе не только числовые показатели, но и проследить динамику изменения отображенных в ней показателей. Разработана блок-схема организационно-экономического механизма активизации деятельности предприятия.

Проанализированы основные тенденции развития и определены основные проблемы предприятий пищевой промышленности и ликеро-водочной отрасли.

Обоснованы основные методические аспекты налогового регулирования, как инструмента внешней активизации деятельности предприятия.

Предложены методические подходы к формированию активной системы стратегического управления на предприятии и результативной системы мотивационного обеспечения активизации деятельности предприятия.

В качестве стержня осуществления технологии формирования активной системы стратегического управления была предложена следующая последовательность: “стратегическая система целей → активизирующая система целей → система проблем → активизирующие стратегические альтернативы → система активизационных решений → оценка и контроль”.

Предложен алгоритм оценки силы активности персонала предприятия, позволяющий определить степень приближенности фактической активности персонала к максимально возможной.

Ключевые слова: активность, активизация деятельности предприятия, резервы, управление, стратегия, мотивация.

ANNOTATION

Havrylova T.V. Enterprise Activity Activations under Market Reformations Circumstances. – Manuscript.

The dissertation for Candidate of Economic Science Degree in specialty 08.00.04 – Economics and management of enterprises (Food Industry). – National University of Food Technologies, – Kyiv, 2007.

The dissertation deals with the development of theoretical, methodical, managerial and practical principles of enterprise activity activation under market reformations circumstances.

This creative work allows investigating the enterprise activity essence, enterprise activity activation, activity realization reserves and developing the ways of enterprise activity activation under market reformations circumstances. The classification of activity realization reserves is improved.

The main forms of enterprise activity activation under market reformations circumstances are investigated. The flow block of organizational-economical mechanism of enterprise activity activation is proposed. This flow block combines theoretical, methodical

and practical aspects of enterprise activity activation under market reformations circumstances process. This aspects assist the positive modifications accumulation in the level of enterprise activity because of their solidarity and interrelation. The necessity of food industry enterprises activity activation is validated. On the background of researches of modern methods of analysis an analytical matrix model for analysis of results of enterprise activity and realization of their groupments activity on such criteria as effectiveness, profitability, productivity, economy, resource potential is developed. The ways of enterprise activity activation under market reformations circumstances are proposed.

Key words: activity, enterprise activity activation, reserve, management practice, strategy, motivation.

Підп. до друку 14.11.07 р. Зам № Наклад 120 пр.

НУХТ, 01033 Київ-33, вул. Володимирська, 68

www.book.nuft.edu.ua

Свідоцтво про реєстрацію серія ДК №1786 від 18.05.04 р.